

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 26. november 2021
(OR. en)

14376/21

Institutsioonidevaheline
dokument:
2021/0372(CNS)

AG 109
INST 426
PE 115
FREMP 278

SAATEMÄRKUSED

Saatja: Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor

Kättesaamise kuupäev: 25. november 2021

Saaja: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär

Komisjoni dok nr: COM(2021) 732 final

Teema: Ettepanek: NÕUKOGU DIREKTIIV, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (uuesti sõnastatud)

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2021) 732 final.

Lisatud: COM(2021) 732 final

Brüssel, 25.11.2021
COM(2021) 732 final

2021/0372 (CNS)

Ettepanek:

NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (uuesti sõnastatud)

{COM(2021) 733 final} - {SEC(2021) 576 final} - {SWD(2021) 357 final} -
{SWD(2021) 358 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

Oluline on tagada, et liikuvad ELi kodanikud saaksid järgmistel Euroopa Parlamendi valimistel oma ELi kodakondsusega seotud õigusi täielikult kasutada.

Demokraatia on üks nendest väärtustest, millel Euroopa Liit põhineb. Igal kodanikul on õigus osaleda ELi demokraatlikus elus ning otsused tuleb teha võimalikult avatult ja kodanikulähedaselt. ELi kodanikud on Euroopa Parlamendis otseselt esindatud.

ELi kodakondsusega kaasnevad konkreetset demokraatlikud õigused. ELi kodanikel, kes on kasutanud õigust elada, töötada või õppida liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole (edaspidi „liikuvad ELi kodanikud“), on õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel oma elukohaliikmesriigis.

Nõukogu direktiivis 93/109/EÜ on sätestatud üksikasjalik kord, mille alusel nad saavad kasutada valimisõigust Euroopa Parlamendi valimistel oma elukohaliikmesriigis.

2020. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta¹ väljendas komisjon kavatsust esitada ettepanek ajakohastada nõukogu direktiivi 93/109/EÜ, mis käsitleb liikuvate ELi kodanike õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel. Eesmärk on hõlbustada kodanike teavitamist ja parandada asjakohase teabe vahetamist liikmesriikide vahel, sealhulgas mitmekordse hääletamise vältimiseks. Komisjoni 2021. aasta tööprogrammis kuulutati välja seadusandlik algatus, mille eesmärk on parandada liikuvate ELi kodanike valimisõigusi.

Hoolimata kehtivatest meetmetest on liikumatel ELi kodanikel endiselt raskusi oma valimisõiguste kasutamisega Euroopa Parlamendi valimistel. Probleeme põhjustavad raskused õige teabe saamisel selle kohta, kuidas hääletada ja kandideerida, koormavad registreerimisprotsessid ning päritoluliikmesriigis valijate registrist või kandidaatide nimekirjast kustutamise mõju. Liikmesriikidevahelist teabevahetust registreeritud valijate ja kandidaatide kohta eesmärgiga vältida mitmekordset hääletamist Euroopa Parlamendi valimistel takistavad konkreetsemalt andmevahetuse ja andmete kogumise ebajärjekindel ulatus ja tähtajad.

Käesoleva algatusega ajakohastatakse, täpsustatakse ja tõhustatakse kehtivaid õigusnorme, et lahendada liikuvate ELi kodanike ees seisvad probleemid, eesmärgiga tagada laialdane ja kaasav osalemine Euroopa Parlamendi 2024. aasta valimistel, toetada liikuvaid ELi kodanikke nende õiguste kasutamisel ja kaitsta valimiste usaldusväärsust.

Käesolev ettepanek tugineb pikaajalisele ja korrapärasele teabevahetusele liikmesriikide pädevate asutustega komisjoni direktiivide rakendamise eritöörühma ja valimisküsimuste eksperdirühma kaudu ning valdkonnaülese Euroopa valimiskoostöö võrgustiku ja valimisküsimuste eksperdirühma kahe selleteemalise ühise koosoleku tulemustele.

Tegemist on õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) algatusega.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Uue hoo andmine Euroopa demokraatiale on komisjoni prioriteet, nagu teatas president von der Leyen komisjoni poliitilistes suunistes aastateks 2019–2024².

Euroopa demokraatia tegevuskavas,³ mille komisjon esitas 3. detsembril 2020, teatati komisjoni kavatsusest tugevdada valimisprotsesside kaitset ning esitada ettepanek uue ELi

¹ COM(2020) 730 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0730>.

² [political-guidelines-next-commission_et.pdf \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0730).

rakendusmehhanismi kohta, et tugevdada liikmesriikide ja reguleerivate asutuste vahelist koostööd. Kõik kavandatud meetmed on kooskõlas eesmärkidega, mis ajendasid vastu võtma nõukogu otsust (EL, Euratom) 2018/994 valimisi käsitleva ELi akti läbivaatamise kohta.

Algatus on tihedalt seotud ka nõukogu 19. detsembri 1994. aasta direktiivi 94/80/EÜ⁴ uuesti sõnastamise ettepanekuga ning tööga, mis tehakse seoses komisjoni 2021. aasta tööprogrammi läbipaistvuse ja demokraatia paketi muude algatustega. Algatusele lisatakse ka teatis, mille üks eesmärk on toetada liikuvate ELi kodanike osalemist valimistel.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Ettepanekuga tagatakse kooskõla ELi ühtse digivärava määrusega,⁵ milles käsitletakse juurdepääsu kvaliteetsele teabele liidu ja liikmesriikide õigusnormide kohta, mida kohaldatakse kodanike suhtes, kes kasutavad või kavatsevad kasutada liidu õigusest tulenevaid õigusi siseturu valdkonnas, ning teatisega „Võrdõiguslikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“,⁶ mille eesmärk on tagada puuetega inimeste poliitilised õigused teistega võrdsel alusel⁷. Samuti täiendab ettepanek muid ELi poliitikameetmeid, mis on seotud demokraatia ja digimaailmaga⁸. Taotledes liikuvatele ELi kodanikele võrdset juurdepääsu elektroonilise või internetihääletamise lahendustele, on ettepaneku eesmärk kaitsta paremini nende põhiõigusi ja suurendada üldist demokraatlikku osalust.

Algatus on kooskõlas andmekaitset käsitlevate ELi õigusaktidega.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklis 20 on sätestatud liidu kodakondsus. ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis b ja artikli 22 lõikes 2 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 39 on sätestatud, et liidu kodanikel on õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel oma elukohaliikmesriigis selle riigi kodanikega võrdsel tingimustel. ELi toimimise lepingu artiklis 22 on sätestatud, et seda õigust kasutatakse vastavalt nõukogu poolt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga seadusandliku erimenetluse kohaselt vastuvõetud üksikasjalikule korrale.

Nõukogu direktiivis 93/109/EÜ on sätestatud üksikasjalik kord, mille alusel saab kasutada valimisõigust Euroopa Parlamendi valimistel.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Liikuvate ELi kodanike õigus osaleda Euroopa Parlamendi valimistel on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingus liidu kodanike õiguste osana. Õigusraamistik, mille alusel liikuvad ELi kodanikud saavad valimisõigust kasutada, hõlmab ELi ja liikmesriigi õigusnormide koostoimet. Liit rakendab aluslepingu põhimõtet, millega kehtestatakse liikuvate ELi kodanike valimisõigused, eelkõige nõukogu direktiivi 93/109/EÜ kaudu.

³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa demokraatia tegevuskava“, COM(2020) 790 final.

⁴ Nõukogu 19. detsembri 1994. aasta direktiiv 94/80/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida liikmesriigi kohalikel valimistel.

⁵ [EUR-Lex – 32018R1724 – ET – EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

⁶ [EUR-Lex – 52021DC0101 – ET – EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

⁷ Vt ka ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon, millega EL ja liikmesriigid on ühinenud.

⁸ Vt Euroopa demokraatia tegevuskava, COM(2020) 790 final.

Kuna piiriülesed küsimused ei kuulu üksikute liikmesriikide pädevusse, ei saa liikmesriigid tuvastatud probleeme üksi lahendada. Ainult ELi tasandil on võimalik nõuetekohaselt kehtestada ühised standardid ja menetlused, mis käsitlevad liikuvate ELi kodanike õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel ning asjaomaste valijate ja kandidaatide kohta teabe vahetamist, et vältida mitmekordset hääletamist.

- **Proportsionaalsus**

Kavandatud meetmed ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik ELi demokraatia väljaarendamise ja tugevdamise pikaajalise eesmärgi saavutamiseks. Nendega parandatakse ja täpsustatakse raamistikku, mis reguleerib aluslepingutega antud valimisõiguse kasutamist liikuvate ELi kodanike poolt, ning võideldakse paremini mitmekordse hääletamise vastu Euroopa Parlamendi valimistel, tõhustades praegust teabevahetussüsteemi. Seega on ettepanek kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega.

- **Vahendi valik**

Nõukogu direktiiv juba sisaldab liikuvate ELi kodanike valimisõiguste kasutamise standardeid ja menetlusi käsitlevaid usaldusväärseid õigusnorme. Käesoleva ettepaneku eesmärk on teha kõnealusesse nõukogu direktiivi sihipäraseid muudatusi, et kõrvaldada teatavad tuvastatud puudused ja takistused, millega liikmesriigid ja kodanikud kokku puutuvad. Võttes arvesse vajadust ajakohastada sõnastust, aegunud viiteid ja sätteid, on asjakohane nõukogu direktiiv uuesti sõnastada. Kuna käesoleva ettepanekuga sõnastatakse nõukogu direktiiv uuesti, on kõige asjakohasem sama liiki õigusakt.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Võttes arvesse komisjoni hiljutisi aruandeid, on kohaldatud erandit põhimõttest „kõigepealt hinda“. Tõenditest ilmneb selgelt direktiivi 93/109/EÜ⁹ ajakohastamise vajadus ning seda peetakse hindamisetapi jaoks piisavaks. Lisaks sisaldab kehtiva õigusraamistiku hindamise elemente ka mõju hindamise toetuseks koostatud välisuuring¹⁰.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Käesolevat ettepanekut koostades pidas komisjon asjaomaste sidusrühmadega tihedat dialoogi ja konsulteeris nendega.

Ettepanek põhineb muu hulgas avalikul konsultatsioonil¹¹ kodanike, valitsusväliste organisatsioonide ning kohalike ja piirkondlike asutustega, asjakohastel uuringutel, sealhulgas ELi kodanikuõiguste valdkonna teadlaste võrgustiku uuringutel,¹² ning enne ettepaneku

⁹ Aruanne Euroopa Parlamendi 2019. aasta valimiste kohta ja 2020. aasta aruanne kodakondsuse kohta. Direktiivi on ka korra muudetud (nõukogu 20. detsembri 2012. aasta direktiiv 2013/1/EL).

¹⁰ 2021. aastal tehtud uuring, et toetada mõjuhindangu koostamist võimaliku ELi poliitikaalgatuse kohta, millega toetatakse liikuvate ELi kodanike laialdast ja kaasavat osalemist Euroopa Parlamendi valimistel ja Euroopa kohalikel valimistel (<https://ec.europa.eu/info/files/study-preparation-impact-assessment-electoral-directives>), ja selle lisad (<https://ec.europa.eu/info/files/annexes-study-preparation-impact-assessment-electoral-directives>).

¹¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12684-Inclusive-EU-Parliament-elections-supporting-EU-citizens-right-to-vote-and-stand-as-candidates-in-another-EU-country/public-consultation_et.

¹² Liikuvate ELi kodanike poliitiline osalemine – Austria, Belgia, Bulgaaria, Saksamaa, Kreeka, Ungari, Iirimaa ja Poola kohta korraldatud katseuuringutest saadud teave.

esitamist tehtud mõju hindamise toetamiseks korraldatud välisuuringu¹³ tulemustel. Lisaks võetakse selles arvesse sidusrühmadega peetud sihtotstarbeliste konsultatsioonide raames, sealhulgas liikuvatelt ELi kodanikelt,¹⁴ Euroopa valimiskoostöö võrgustikult¹⁵ ja valimisküsimuste eksperdirühmalt saadud tagasisidet¹⁶. Seda täiendati õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi¹⁷ ning programmi „Kodanike Euroopa“¹⁸ raames rahastatud asjaomaste projektide järelustega ning otsese tagasisidega, mida komisjon ja Euroopa Parlament said ELi kodanikelt.

- **Ekspertiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ettepaneku koostamisel kasutati ekspertiarvamuste allikaid. Need teabeallikad hõlmasid ekspertkonsultatsioone komisjoni valimisküsimuste eksperdirühma ja Euroopa valimiskoostöö võrgustikuga.

Euroopa valimiskoostöö võrgustiku ja valimisküsimuste eksperdirühma kaks ühist koosolekut toimusid 28. jaanuaril 2021 ja 10. juunil 2021. Neil kahel ühiskoosolekul arutatud küsimusi oli suures osas käsitletud juba eelmistel kohtumistel ja neid analüüsiti põhjalikult komisjoni aruandes Euroopa Parlamendi 2019. aasta valimiste kohta¹⁹.

- **Mõjuhindang**

Ettepanekut toetab mõjuhindang (SWD(2021) 357). Võttes arvesse nõukogu direktiivide 93/109/EÜ ja 94/80/EÜ sarnasusi nii peamiste kasusaajate (liikuvad ELi kodanikud) ja tagatud õiguste kui ka liikmesriikidele esitatavate seotud nõuete poolest, hinnati nende parandamise võimalusi ja nende toimimist ühes dokumendis. Õiguskontrollikomitee esitas mõjuhindangu kohta positiivse arvamuse (SEC(2021) 576).

Mõjuhindangus uuriti kahte alternatiivset poliitikavarianti kindlakstehtud probleemide lahendamiseks. Poliitikavariandid hõlmavad mitut võimalikku meetet, mis peaksid parandama valimisõiguse kasutamist ja toetama õiglast valimisprotsessi, käsitledes mitmekordse hääletamise küsimust. Konkreetsemalt nähakse poliitikavariantidega ette mitmesugused meetmed alates teadlikkuse suurendamisest ja halduskoostöö tõhustamisest toetavatest pehmetest mitteseadusandlikest meetmetest kuni liikuvate ELi kodanike registreerimise ja andmevahetuse ühiste standardite kehtestamiseni, et vältida mitmekordset hääletamist. 1. variant näeb ette sihispärased seadusandlikud muudatused ja pehmed meetmed. Eesmärk on nõukogu direktiivi kehtivaid sätteid konsolideerida ja täpsustada.

¹³ 2021. aastal tehtud uuring, et toetada mõjuhindangu koostamist võimaliku ELi poliitikaalgatuse kohta, millega toetatakse liikuvate ELi kodanike laialdast ja kaasavat osalemist Euroopa Parlamendi valimistel ja Euroopa kohalikel valimistel (<https://ec.europa.eu/info/files/study-preparation-impact-assessment-electoral-directives>), ja selle lisad (<https://ec.europa.eu/info/files/annexes-study-preparation-impact-assessment-electoral-directives>).

¹⁴ Alusuuringu toetamiseks korraldati liikuvate ELi kodanike teemaline sihtotstarbeline veebiküsitlus, et hinnata liikuvate ELi kodanike kogemusi poliitilise osalemisega elukohaliikmesriigis ning erinevaid tegureid, mis nende osalemist mõjutavad.

¹⁵ Euroopa valimiskoostöö võrgustik alustas tööd 2019. aastal. Võrgustik ühendab liikmesriikide ametiasutuste esindajaid, kellel on pädevus valimisküsimustes, ning see võimaldab vahetada konkreetset ja praktilist teavet mitmesugustel teemadel, mis on olulised vabade ja õiglaste valimiste tagamiseks, sealhulgas andmekaitse, küberturvalisuse, läbipaistvuse ja teadlikkuse suurendamise kohta. Vt lisateave: [Euroopa valimiskoostöö võrgustik | Euroopa Komisjon \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/info/programmes/european-citizens-efc).

¹⁶ Valimisküsimuste eksperdirühm loodi 2005. aastal. Rühma ülesanded on järgmised: seada valimisküsimustes sisse tihedat koostööd liikmesriikide institutsioonide ja komisjoni vahel; aidata komisjoni, andes teavet ja nõu valimisõiguste olukorra kohta ELis ja selle liikmesriikides, ning hõlbustada teabe, kogemuste ja hea tava vahetamist selles valdkonnas. [Komisjoni eksperdirühmade ja teiste sarnaste üksuste register \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/info/programmes/european-citizens-efc).

¹⁷ https://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/rec/index_en.htm.

¹⁸ https://ec.europa.eu/info/departments/justice-and-consumers/justice-and-consumers-funding-tenders/funding-programmes/previous-programmes-2014-2020/europe-citizens-efc_et.

¹⁹ COM(2020) 252 final.

2. variant näeb ette ulatusliku seadusandliku sekkumise. Austades direktiivi aluspõhimõttena diskrimineerimiskeeldu, on teise poliitikavariandi eesmärk direktiivi ulatuslikult muuta, näiteks kehtestades õiguslikud nõuded registreerimise tähtaegade kohta. Analüüsiti variantide mõjusust, tõhusust, sidusust teiste ELi poliitikavaldkondadega ning subsidiaarsust ja proportsionaalsust. Kõigi kavandatud eesmärkide saavutamisel peetakse kõige tõhusamaks 2. varianti. Tõhusust, sidusust, subsidiaarsust ja proportsionaalsust silmas pidades on aga 1. variant eelistatud poliitikavariant.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ettepanekuga kaasnevad liikmesriikide ja ELi haldusasutustele teatavad kulud, mis tulenevad tihedamast koostööst, kuid ühtlasi on oodata ühtlustatud protsessidest tulenevat suuremat tõhusust ametiasutuste jaoks. Pealegi on mõnes liikmesriigis kavandatud kohustusi katvad süsteemid juba olemas ja seega ei teki neil märkimisväärseid lisakulusid.

Ettepanekuga lihtsustatakse liikuvate ELi kodanike registreerimist, et nad saaksid hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel. Samuti vähendaks see nende kulusid võrreldes lähtestsenaariumiga, mille kohaselt kehtivaid õigusnorme ei muudeta.

Ettepaneku puhul ei tuvastatud negatiivset majanduslikku mõju, mis tuleneks liikuvate ELi kodanike suuremast lõimumisest ja demokraatlikust osalemisest vastuvõtvast liikmesriigis. Registreerimisnõuete lihtsustamisel ning liikuvate ELi kodanike teavitamise ja nende hääletamisalase teadlikkuse parandamisel on eeldatavasti vaid kaudne laiem majanduslik mõju, kuivõrd see toetab vaba liikumist.

Ettepanekus on ette nähtud, et liikuvatel ELi kodanikel on asukohaliikmesriigi kodanikega võrdsel tingimustel juurdepääs kaug- ja elektroonilise hääletamise võimalustele. Kaughääletamise võimalused hõlbustavad liikuvate ELi kodanike osalemist valimistel.

Ettepanekuga toetatakse registreeritud valijaid käsitlevate andmete vahetamiseks liikmesriikide vahel kasutatava tehnilise vahendi optimeerimist. See hõlmaks peamiselt vormikohast lähenemist süsteemile, mis toetab komisjoni pakutava krüpteerimisvahendi kaudu toimivat andmevahetust, lisades selle kohta selged viited nõukogu direktiivi 93/109/EÜ. Kogu krüpteerimisvahendi abil hõlbustatavat andmeedastusprotsessi tugevdaks veelgi andmete turvaline edastamine liikmesriikide vahel, sealhulgas üksikjuhtudel tekkivate kahtluste korral. Nii hõlbustab ettepanek liikmesriikide haldusasutuste kui peamiste sidusrühmade haldusülesannete täitmist ning IKTga seotud menetlusi.

Seega on ettepaneku digitaalsed aspektid kooskõlas digitaalse kontrolliga²⁰.

- **Põhiõigused**

Vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 2 „rajaneb Euroopa Liit sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus“.

Vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõigetele 1 ja 2 „[toimib] liit esindusdemokraatia alusel“ ja „kodanikud on liidu tasandil otseselt esindatud Euroopa Parlamendis“.

ELi põhiõiguste harta artiklis 26 on sätestatud, et liit tunnustab ja austab puuetega inimeste õigust saada kasu meetmetest, mille eesmärk on tagada nende iseseisvus, sotsiaalne ja tööalane integratsioon ning osalemine ühiskonnaelus.

Käesolev ettepanek järgib nende sätete eesmarke ning on seega ELi põhiõiguste hartaga tagatud põhiõigustega kooskõlas ja rakendab neid.

²⁰

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/better-regulation-toolbox-27_en_0.pdf

Käesoleva ettepanekuga suurendatakse ELi kodanike liikumisvabadust (harta artikkel 45). Samuti toetab see nende võrdset kohtlemist ja võrdseid valimisvõimalusi võrreldes elukohaliikmesriigi kodanikega. Lisaks tugevdatakse ettepanekuga õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (harta artikkel 39) ning õigust heale haldusele (artikkel 41).

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanekuga ei kaasne ELile rahalist ega halduskoormust. Seetõttu ei avalda see mõju liidu eelarvele.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Liikmesriigid peavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud meetmed vastu võtma ja avaldama 31. maiks 2023. Liikmesriigid peavad esitama kuus kuud pärast Euroopa Parlamendi valimisi komisjonile aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta. Komisjon peab esitama ühe aasta jooksul pärast Euroopa Parlamendi valimisi Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta. Komisjon võib teha ettepanekuid muudatuste kohta, mida ta peab vajalikuks. Kahe aasta jooksul pärast Euroopa Parlamendi 2029. aasta valimisi hindab komisjon ka ise direktiivi tulemuslikkust, et konsolideerida liikmesriikide aruannetest ja Euroopa valimiskoostöö võrgustiku kohtumistel saadud teave.

- **Selgitavad dokumendid**

Euroopa Kohus on oma 8. juuli 2019. aasta kohtuotsuses²¹ ja hilisemas kohtupraktikas²² selgitanud, et kui liikmesriigid teavitavad komisjoni riiklikest ülevõtmismeetmetest, peavad nad esitama piisavalt selge ja täpse teabe ning määrama iga direktiivi sätte puhul kindlaks selle ülevõtmist tagava(d) siseriikliku(d) sätte(d).

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Selgitused on esitatud ainult nende nõukogu direktiivi sätete kohta, mida käesoleva ettepanekuga muuta kavatakse.

1. Selleks et lihtsustada liikuvate ELi kodanike juurdepääsu valimisteabele, on artiklis 12 sätestatud rangemad standardid valimisteabe edastamiseks liikuvatele ELi kodanikele. Ettepanekus nähakse liikmesriikidele ette nõue määrata asutused, kes ennetavalt teavitavad nende territooriumil elavaid liikuvaid ELi kodanikke sellest, millised tingimused ja üksikasjalised õigusnormid kehtivad Euroopa Parlamendi valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes enne ja pärast nende registreerimist kas valimiste eesmärgil või direktiivis 2004/38/EÜ sätestatud eesmärgil. See võib hõlmata ka teabe andmist ja teavitushandite kasutamist, mis on kohandatud konkreetsetele valijarühmadele, näiteks noortele valijatele.

Selleks et suurendada liikuvate ELi kodanike teadlikkust ja arusaamist Euroopa Parlamendi valimistele registreerimise ja nendel osalemise menetlustest ja tavadest, on samas artiklis sätestatud liikmesriikide määratud asutuste kohustus edastada valijate või kandidaatidena registreeritud liikuvatele ELi kodanikele konkreetset ja kohandatud teavet järgmise kohta:

a) registreerimise staatus;

²¹ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, komisjon vs. Belgia, C-543/17.

²² Vt kohtuotsus, Euroopa Kohus, komisjon vs. Rumeenia, C-549/18 ja kohtuotsus, Euroopa Kohus, komisjon vs. Iirimaa, C-550/18.

- b) valimiste kuupäev ning kuidas ja kus hääletada;
- c) asjakohased õigusnormid valijate ja kandidaatide õiguste ja kohustuste kohta, kaasa arvatud keelud ja vastuolud ning valimiseeskirjade rikkumise korral kohaldatavad sanktsioonid;
- d) võimalused, kuidas saada täiendavat teavet valimiste korralduse, kaasa arvatud kandidaatide nimekirja kohta.

Määruse (EL) 2018/1724 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et kasutajatel on oma riigi veebilehtedel lihtne juurdepääs kasutajasõbralikule, täpsele, ajakohastatud ja piisavalt põhjalikule teabele Euroopa Parlamendi valimistel osalemise kohta. Liikmesriigid kasutavad erinevaid teavitustahendeid ja -kanaleid. Seepärast nähakse algatusega järjepidevuse tagamiseks ette, et määruses (EL) 2018/1724 sätestatud kvaliteedinõudeid laiendatakse vastavalt ka ametlikule valimisteabele, mida liikmesriigid edastavad otse ja individuaalselt liikuvatele ELi kodanikele.

Selleks et suurendada teabe kättesaadavust ja tõsta selle taset, peavad liikmesriigid kasutama elukohaliikmesriigi ametlikku keelt ja üht ELi ametlikku keelt, mis on üldjoontes arusaadav võimalikult suurele arvule selle riigi territooriumil elavatele ELi kodanikele. Liikmesriigid võivad kasutada ka portaali „Teie Euroopa“. Koos kontaktandmetega, mis lisatakse muudatusettepanekute kohaselt andmetele, mida liikuvad ELi kodanikud peavad valija ja kandidaadina registreerumiseks esitama, võimaldab see liikmesriikidel kasutada teabe otseseks edastamiseks elektroonilisi kanaleid. Valimistel kaasava osalemise tagamiseks nähakse algatusega ette ka puuetega inimestele ja eakatele antava teabe suhtes kohaldatavad ligipääsetavusnõuded, kasutades inspiratsiooniallikana ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee üldisi märkusi ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikli 21 kohta.

2. Selleks et vähendada liikuvate ELi kodanike ees seisvaid haldustõkkeid, kehtestatakse ettepanekuga (artiklid 9 ja 10) I ja II lisas esitatud ametlike avalduste standardvormid, mille liikuvad ELi kodanikud peavad valija ja kandidaadina registreerumiseks esitama. Selleks et hõlbustada liikuva ELi kodaniku isiku tuvastamist, täiendatakse praeguseid andmeid kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis d sätestatud õigsuse põhimõttega päritoluliikmesriigi välja antud isikukoodiga (kui see on asjakohane) või päritoluliikmesriigi välja antud isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi liigi ja seerianumbriga. Vormid sisaldavad ka kontaktandmeid, mis võimaldavad liikmesriikidel oma teavitamiskohustust täita. Kuna direktiivide lisad avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*, on need kõigis ELi ametlikes keeltes kättesaadavad nii kodanikele kui ka liikmesriikide ametiasutustele.

3. Artikli 13 muudatuste eesmärk on ühtlustada praegu kasutatavat süsteemi, millega vahetatakse teavet liikuvate ELi kodanike valimisõiguse kohta. Selleks võetavad meetmed hõlmavad III lisas sätestatud ainulaadse andmestiku loomist, mis sisaldab lisaks praegu vahetatavatele andmetele ka päritoluliikmesriigi väljastatud isikukoodi (kui see on asjakohane) või isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi liiki ja registreerimiskuupäeva. Lisaks viidatakse muudatustes sõnaselgelt elektroonilistele vahenditele, mida komisjon liikmesriikidele andmevahetuse turvalisuse toetamiseks pakub. Sama artikliga piiratakse liikuvate ELi kodanike kandmist vastuvõtva liikmesriigi valijate registrisse ja kandidaatide nimekirja ainult Euroopa Parlamendi valimistega, millega hoitakse ära nende kustutamine muude valimistega seotud valijate registrist või kandidaatide nimekirjast. Komisjonile antakse õigus võtta kooskõlas artiklis 19 osutatud kontrollimenetlusega vastu rakendusakte, et määrata kindlaks turvalise vahendi toimimisega seotud vastutus ja kohustused.

4. Artikliga 17 kehtestatakse liikmesriikide kohustus teha rakendamise üle korrapäraselt järelevalvet ja selle kohta aru anda. Aruanded peavad sisaldama asjakohaseid statistilisi andmeid liikuvate ELi kodanike osalemise kohta Euroopa Parlamendi valimistel kas valijate või kandidaatidena. Selleks et direktiiviga ette nähtud meetmete rakendamist paremini

hinnata, peaksid liikmesriigid parandama andmete kogumist valija ja kandidaadina registreeritud liikuvate ELi kodanike arvu kohta, kui see on asjakohane, ning hääletanud liikuvate ELi kodanike arvu kohta. Artikliga 18 nähakse ette direktiivi kohaldamise hindamine kahe aasta jooksul pärast Euroopa Parlamendi 2029. aasta valimisi.

5. Artiklitega 9, 10 ja 13 antakse komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, millega tagatakse, et ametlike avalduste vormid, mille liikuva ELi kodanikud valija või kandidaadina registreerumisel esitavad, ja liikmesriikide vahel vahetatav andmestik sisaldavad jätkuvalt asjakohast teavet. Artiklis 20 on sätestatud delegeerimise tingimused kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290.

6. Kooskõlas diskrimineerimiskeelu põhimõttega sisaldab artikkel 14 nõuet, et liikmesriigid peavad tagama liikuvatele ELi kodanikele juurdepääsu samadele eelhääletamise, posti teel hääletamise, elektroonilise ja interneti teel hääletamise viisidele, mis on Euroopa Parlamendi valimistel kättesaadavad nende kodanikele.

7. Ettepanekuga jäetakse artikli 9 lõikest 4 välja sõna „automaatselt“ kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse sätetega, mis käsitlevad automatiseeritud otsuste tegemise piiranguid. Lisaks peavad liikmesriigid selleks, et tagada liikuvatele ELi kodanikele oma kodanikega võrdne juurdepääs teabele, teavitama liikuvaid ELi kodanikke nende eemaldamisest valijate registrist, kui selline kohustus on kehtestatud kodanike puhul.

8. Sama eesmärgiga suurendada liikuvate ELi kodanike teadlikkust ja nende juurdepääsu valimisõigusele kehtestatakse artikli 11 muudatustega nõue, et liikmesriigid teavitaksid liikuvaid ELi kodanikke selgelt ja õigeaegselt nende registreerimisest ja neile kättesaadavatest õiguskaitsevahenditest, kui nende taotlus tagasi lükatakse. Samuti täpsustatakse selles liikmesriikide kohustuse ulatust, asendades sõna „kuidas“ sõnadega „milline otsus“. Artikli 11 uue lõike kohaselt on direktiivi artikli 3 kohaldamisalasse kuuluvatel valijatel ja kandidaatidel õigus parandada vastuvõtva liikmesriigi kodanikega samadel tingimustel mis tahes puudusi või vigu valijate registris või kandidaatide nimekirjas sisalduvates andmetes.

9. Ettepanekuga nähakse ette ka vananenud sõnastuse ja viidete (artikli 2 lõiked 5 ja 6, artikli 3 punkt a, artikli 4 lõige 1 ning artiklid 5, 8, 9, 10, 11 ja 16) kohandamine, asendades viited Euroopa Ühenduse asutamislepingule viidetega Euroopa Liidu toimimise lepingule ja kasutades sooneutraalset sõnastust.

10. Muudatustega jäetakse välja ka artikkel 15, kuna selles sättes viidati Euroopa Parlamendi 1994. aasta valimistele.

11. Kooskõlas Euroopa Nõukogu Veneetsia komisjoni suunistega nähakse artikliga 21 ette direktiivi ülevõtmine 31. maiks 2023.

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

2021/0372 (CNS)

Ettepanek:

NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (uuesti sõnastatud)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa ~~Ühenduse asutamislepingut~~ Liidu toimimise lepingut , eriti selle artikli ~~8b~~ 22 lõiget 2,
võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,
olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,
võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust,
toimides seadusandliku erimenetluse kohaselt
ning arvestades järgmist:

↓ uus

(1) Nõukogu direktiivis 93/109/EÜ²³ tuleb teha mitmeid muudatusi. Selguse huvides tuleks kõnealune direktiiv uuesti sõnastada.

↓ 93/109/EÜ põhjendus 1
(kohandatud)

~~ning arvestades, et: Euroopa Liidu leping tähistab uut etappi Euroopa rahvaste üha tihedama liidu loomises; üks liidu ülesandeid on ühtekuuluvust ja solidaarsust ilmutaval viisil korraldada suhteid liikmesriikide rahvaste vahel; tema põhieesmärkide hulgas on liikmesriikide kodanike õiguste ja huvide kaitse tugevdamine liidu kodakondsuse sisseseadmise kaudu;~~

↓ 93/109/EÜ põhjendus 2
(kohandatud)

~~Euroopa Liidu lepingu II jaotisega, millega Euroopa Ühenduse asutamisega seoses muudetakse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, seatakse selle eesmärgi saavutamiseks sisse liikmesriikide kõikidele kodanikele kuuluv liidu kodakondsus, millega seoses antakse nendele kodanikele hulk õigusi;~~

²³

Nõukogu 6. detsembri 1993. aasta direktiiv 93/109/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (EÜT L 329, 30.12.1993, lk 34).

↓ uus

- (2) Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 20 lõike 2 punktiga b ja artikli 22 lõikega 2 antakse liidu kodanikule, kes elab liikmesriigis, mille kodanik ta ei ole, õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel selles liikmesriigis samadel tingimustel kui vastuvõtva liikmesriigi kodanikel. See õigus, mida on kinnitatud ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta“) artiklis 39, täpsustab artiklis 21 sätestatud võrdsuse ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet. Ühtlasi tuleneb see ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis a ja artiklis 21 ning põhiõiguste harta artiklis 45 nimetatud vaba liikumise ja elamise õigusest.
- (3) Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise ja kandideerimise õiguse kasutamise üksikasjalik kord on sätestatud nõukogu direktiivis 93/109/EÜ.
- (4) 2020. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta²⁴ rõhutas komisjon vajadust ajakohastada, selgitada ja tugevdada õigusnorme, mis reguleerivad Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise ja kandideerimise õiguse kasutamist tagamaks, et need toetavad liikuvate ELi kodanike laialdast ja kaasavat osalemist. Võttes arvesse ka kogemusi, mis on saadud nõukogu direktiivi 93/109/EÜ kohaldamisel järjestikuste valimise suhtes, ning aluslepingute muutmise kehtestatud muudatusi, tuleks selle direktiivi mitut sätet ajakohastada.

↓ 93/109/EÜ põhjendus 3
(kohandatud)

~~Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 8b lõikes 2 sätestatud õigus hääletada ja kandideerida elukohaliikmesriigis Euroopa Parlamendi valimistel on kodanike ja mittekodanike vahelise mittediskrimineerimise põhimõtte kohaldamine ja kaasneb kõnealuse lepingu artiklis 8a nimetatud vaba liikumise ja elamise õigusega;~~

↓ 93/109/EÜ põhjendus 4
(kohandatud)

- (5) ~~EÜ asutamislepingu~~ ☒ ELi toimimise lepingu ☒ artikli 8b ☒ 20 ☒ lõige 2 käsitleb ainult võimalust kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel ega ei piira ~~EÜ asutamislepingu artikli 138 lõike 3~~ ☒ ELi toimimise lepingu artikli 223 lõike 1 ☒ kohaldamist, millega nähakse ette nendeks valimisteks ühtse menetluse kehtestamine kõikides liikmesriikides ☒ kõikidele liikmesriikidele ühistel põhimõtetel ☒; ~~selle peamine eesmärk on kaotada kodakondsusnõue, mis praegu nende õiguste kasutamiseks peab enamikus liikmesriikides täidetud olema.~~

↓ uus

- (6) Tagamaks, et liidu kodanikud, kes elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole (edaspidi „teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud“), saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel samadel tingimustel kui vastuvõtva liikmesriigi kodanikud, tuleks sellistel valimistel registreerumist ja

²⁴ https://ec.europa.eu/info/files/eu-citizenship-report-2020-empowering-citizens-and-protecting-their-rights_et

osalemist reguleerivaid tingimusi täpsustada, et oleks tagatud liikmesriigi enda kodanike ja teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike võrdne kohtlemine. Eeskätt tuleks liidu kodanikke, kes soovivad Euroopa Parlamendi valimistel oma elukohaliikmesriigis hääletada ja kandideerida, kohelda võrdselt nii selles osas, mis puudutab kõnealuse õiguse kasutamise eelduseks olevat riigis elamise kestust, kui ka selles osas, mis puudutab sellise tingimuse täitmise tõendamist.

↓ 93/109/EÜ põhjendus 5
(kohandatud)

~~EÜ asutamislepingu artikli 8b lõike 2 kohaldamine ei eelda liikmesriikide valimissüsteemide ühtlustamist; peale selle ei tohi EÜ asutamislepingu artikli 3b kolmandas lõigus sätestatud proportsionaalsuse põhimõtet arvesse võttes ühenduse õigusaktide sisu selles valdkonnas minna kaugemale sellest, mis on vajalik EÜ asutamislepingu artikli 8b lõikes 2 väljendatud eesmärgi saavutamiseks;~~

↓ 93/109/EÜ põhjendus 6
(kohandatud)

~~EÜ asutamislepingu artikli 8b lõike 2 eesmärk on tagada, et kõik liidu kodanikud hoolimata sellest, kas nad on elukohaliikmesriigi kodanikud või mitte, saaksid selles riigis samadel tingimustel õiguse hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel; mittekodanike suhtes kohaldatavad, sealhulgas elamisperioodi ja elukohatõendiga seotud tingimused peaksid olema samasugused kui asjaomase liikmesriigi kodanike suhtes kohaldatavad tingimused;~~

↓ 93/109/EÜ põhjendus 7
(kohandatud)
⇒ uus

(7) ~~EÜ asutamislepingu artikli 8b lõige 2 annab elukohaliikmesriigis õiguse hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel, asendamata sellega siiski hääletamis- ja kandideerimisõigust liikmesriigis, mille kodanik liidu kodanik on. Tuleb austada liidu kodanike vabadust valida liikmesriik, kus Euroopa Euroopa Parlamendi valimistest osa võtta, tagades siiski selle, et inimesed seda vabadust ei kuritarvitaks, hääletades või kandideerides ⇒ tagades samal ajal asjakohaste meetmetega, et keegi ei saa hääletada rohkem kui ühe korra ega kandideerida ⇐ rohkem kui ühes riigis.~~

↓ uus

(8) Kooskõlas rahvusvaheliste ja Euroopa standarditega, kaasa arvatud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti ja Euroopa inimõiguste konventsiooni õiguse nõuetega, peaksid liikmesriigid lisaks liidu kodanike hääletamise ja kandideerimise õiguse tunnustamisele ja austamisele tagama, et kodanikel on oma valimisõigusi lihtne kasutada, ning kõrvaldama selleks võimalikult palju takistusi, mis ei lase neil valimistel osaleda.

(9) Et liidu kodanikel oleks hõlpsam kasutada oma õigust hääletada ja kandideerida oma elukohariigis, tuleks sellised kodanikud kanda valijate registrisse piisavalt aegsasti enne valimispäeva. Nende registreerimise suhtes kohaldatavad formaalsused peaksid olema võimalikult lihtsad. Piisama peaks sellest, et asjaomased liidu kodanikud esitavad kehtiva isikutunnistuse ja ametliku avalduse, mis sisaldab elemente, mis tõendavad nende õigust valimistel osaleda. Kui teise liikmesriigi kodakondsusega liidu

kodanikud on registreeritud, peaksid nad jääma valijate registrisse asjaomase liikmesriigi kodanikest liidu kodanikega samadel tingimustel seni, kuni nad vastavad hääletamisõiguse kasutamise tingimustele. Lisaks peaksid liidu kodanikud andma pädevatele ametiasutustele oma kontaktandmed, et need ametiasutused saaksid neid korrapäraselt teavitada.

- (10) Kuigi liikmesriigid on pädevad otsustama väljaspool nende territooriumi elava kodaniku Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise või kandideerimise õiguse üle, ei peaks asjaolu, et teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud on kantud oma elukohaliikmesriigi valijate registrisse, olema iseenesest piisav alus nende kustutamiseks nende päritoluliikmesriigi valijate registrist muud liiki valimiste kontekstis.
- (11) Et tagada selliste teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike võrdne kohtlemine, kes tahavad kasutada õigust kandideerida valimistel oma elukohaliikmesriigis, tuleks sellistelt kodanikelt nõuda samade tõendavate dokumentide esitamist nagu nõutakse kandidaatidelt, kes on asjaomase liikmesriigi kodanikud. Et teha kindlaks, kas sellistel kodanikel on ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis b ja artikli 22 lõikes 2 sätestatud õigus, peaks liikmesriikidel siiski olema võimalik nõuda, et esitataks ametlik avaldus, mis sisaldab element, mis on vajalikud, et tõendada kõnealustel valimistel kandideerimise õigust.
- (12) Hõlbustamaks nii oma päritoluliikmesriigis kui ka elukohaliikmesriigis registreeritud valijate ja kandidaatide täpset tuvastamist, peaksid andmed, mida liidu kodanikelt nõutakse, kui nad esitavad elukohaliikmesriigis valijate registrisse kandmise või kandideerimise taotluse, sisaldama isikukoodi või kehtiva isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi seerianumbrit.
- (13) Liidu kodanikud, kellelt pädev asutus on hääletamis- või kandideerimisõiguse tsiviil- või kriminaalõigusliku üksikotsusega ära võtnud, ei peaks saama seda õigust elukohaliikmesriigis Euroopa Parlamendi valimistel kasutada. Kui liikmesriik saab valijaks registreerimise taotluse, võib ta asjaomaselt kodanikult nõuda ametlikku avaldust, milles kodanik kinnitab, et talt ei ole hääletamisõigust ära võetud. Kui liidu kodanik kandideerib oma elukohariigis, tuleks talt nõuda kinnitust selle kohta, et talt ei ole ära võetud õigust kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel.
- (14) Elukohaliikmesriigil peaks olema võimalik kontrollida, kas liidu kodanikul, kes on avaldanud soovi kasutada oma kandideerimisõigust, ei ole seda õigust päritoluriigis ära võetud. Kui liikmesriik saab elukohaliikmesriigilt sellekohase taotluse, peaks ta esitama vajaliku kinnituse tähtaja jooksul, mis võimaldab kandidatuuri vastuvõetavust tulemuslikult hinnata. Vahetatavaid isikuandmeid võib töödelda ainult kõnealusel eesmärgil. Arvestades valimisõiguste suurt tähtsust, ei tohiks päritoluliikmesriigi suutmatust anda liidu kodaniku staatuse kohta õigeaegselt teavet tuua kaasa elukohaliikmesriigis kandideerimisõiguse äravõtmist. Juhul kui asjakohane teave esitatakse hiljem, peaks elukohaliikmesriik asjakohaste meetmetega ja siseriikliku õigusega ettenähtud menetluste kohaselt tagama, et neil liidu kodanikel, kellelt on päritoluliikmesriigis kandideerimisõigus ära võetud, kuid kes kandidaadina registreeriti või on juba valituks osutunud, ei lasta valituks osutada või oma mandaati täita.
- (15) Kuna kandideerimistaotluste vastuvõetavuse menetlus liikmesriigis sisaldab teise liikmesriigi kodaniku jaoks vältimatult rohkem haldustoiminguid kui selle liikmesriigi enda kodanike jaoks, peaks liikmesriikidel olema võimalik määrata teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikele kandideerimistaotluste esitamiseks tähtaeg, mis

erineb oma riigi kodanikele määratud tähtajast. Tähtajad võivad olla erinevad üksnes niivõrd, kui see on vajalik ja proportsionaalne, et päritoluliikmesriigilt saadud teavet õigeaegselt arvesse võtta. Sellise eraldi tähtaja kehtestamine ei tohiks mõjutada tähtaegu, mille jooksul teised liikmesriigid on kohustatud edastama teateid vastavalt käesolevale direktiivile.

- (16) Hoidmaks ära mitmekordset hääletamist või juhtumeid, kus sama isik kandideerib samadel valimistel mitu korda, peaksid liikmesriigid vahetama teavet, mille nad on saanud liidu valijate ja kandideerimisõigusega liidu kodanike ametlikest avaldustest. Liikmesriigid lähtuvad kodanike tuvastamisel eri andmetest ja seepärast tuleks ette näha ühine andmekogum, et liidu valijad ja kandideerimisõigusega liidu kodanikud täpselt kindlaks teha ning mitte lasta neil mitu korda hääletada või kandideerida. Isikuandmete vahetamisel tuleks piirduda nende eesmärkide saavutamiseks minimaalselt vajalikuga.
- (17) Liikmesriikidevaheline teabevahetus, mille eesmärk on hoida ära mitmekordset hääletamist või juhtumeid, kus sama isik kandideerib samadel valimistel mitu korda, ei tohiks takistada nende kodanikke hääletamast või kandideerimast muud liiki valimistel. Riikide ametiasutuste vahelise teabevahetuse hõlbustamiseks tuleks liikmesriikidelt nõuda, et nad määraksid kõnealuse teabevahetuse jaoks ühe kontaktpunkti. Komisjon on juba töötanud välja turvalise vahendi, mida liikmesriigid saavad kasutada oma vastutusel vajalike andmete vahetamiseks. See turvaline vahend tuleks inkorporeerida käesolevasse direktiivi, et liikmesriikide pädevate asutuste vahelist teabevahetust veelgi toetada. Selles kontekstis tegutsevad liikmesriigid isikuandmete töötlemisel eraldi vastutavate töötajatena.
- (18) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679²⁵ IV peatükile tuleks anda komisjonile rakendamisvolitused, et määrata kindlaks turvalise vahendi tööga seotud vastutus ja kohustused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011²⁶.
- (19) ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis b ja artikli 22 lõikes 2 nimetatud õiguse tulemusliku kasutamise tagamise üks põhikomponent on valimisõigusi ja -menetlusi käsitleva teabe kättesaadavus.
- (20) Valimismenetluste kontekstis mõjutab asjakohase teabe puudumine kodanike võimalusi kasutada valimisõigusi, mis on osa liidu kodanike õigustest. See mõjutab ka pädevate ametiasutuste suutlikkust kasutada oma õigusi ja täita oma kohustusi. Liikmesriikidelt tuleks nõuda, et nad määraksid ametiasutused, kellel on erikohustused anda liidu kodanikele asjakohast teavet nende õiguste kohta, mis tulenevad ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktist b ja artikli 22 lõikest 2, ning siseriiklike õigusnormide ja menetluste kohta, mis puudutavad Euroopa Parlamendi valimistel osalemist ja nende valimiste korraldamist. Teabevahetuse tulemuslikkuse tagamiseks tuleks selline teave esitada selgelt ja arusaadavalt.
- (21) Valimiste kohta käiva teabe kättesaadavuse parandamiseks tuleks selline teave teha kättesaadavaks lisaks vastuvõtva liikmesriigi ametlikule keelele või ametlikele keeltele

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

veel vähemalt ühes liidu ametlikus keeles, mis on üldjoontes arusaadav võimalikult suurele arvule selle riigi territooriumil elavatele liidu kodanikele. Liikmesriigid võivad oma territooriumi eri osades või piirkondades kasutada erinevaid liidu ametlikke keeli sõltuvalt sellest, milline keel on arusaadav suurimale osale seal elavatest liidu kodanikest.

↓ 93/109/EÜ põhjendus 8
(kohandatud)
⇒ uus

- (22) Iga erand käesoleva direktiivi üldeskirjadest peab vastavalt ~~EÜ asutamislepingu~~ ELi toimimise lepingu artikli ~~8b~~ 22 lõikele 2 olema õigustatud liikmesriigi eriomaste probleemidega ⇒ ning ühtlasi peab see olema kooskõlas põhiõiguste harta artikli 52 nõuetega, muu hulgas selles osas, et kõik piirangud, mis puudutavad Euroopa Parlamendi valimistel hääletamis- või kandideerimis-õiguse kasutamist, tuleb kehtestada õigusaktiga ning nende piirangute suhtes tuleb kohaldada proportsionaalsuse ja vajalikkuse põhimõtet . Lisaks tuleb kõik erandid ~~nende iseloomu tõttu~~ uuesti läbi vaadata , nagu on sätestatud põhiõiguste harta artiklis 47 .

↓ 93/109/EÜ põhjendus 9
(kohandatud)

- (23) Niisugused eriomased probleemid võivad tekkida liikmesriigis, kus selle riigi kodakondsuseta hääleõiguslikus vanuses liidu kodanike osa on keskmisest märgatavalt suurem. Kui niisugused kodanikud moodustavad rohkem kui 20 % kogu valijaskonnast, peaksid hääletamisõigust puudutavad erandid olema õigustatud ~~niisugused erandid peavad põhinema~~ elamisperiodikriteeriumi põhisel.

↓ 93/109/EÜ põhjendus 10

~~liidu kodakondsus on ette nähtud selleks, et võimaldada liidu kodanikel elukohariigis paremini kohaneda; sellega seoses on asutamislepingu autorite kavatsustega kooskõlas vältida igasugust vastandamist riigi kodakondsusega ja kodakondsuseta kandidaatide nimekirjade vahel;~~

↓ 93/109/EÜ põhjendus 11
(kohandatud)

- (24) ~~vastandamisoht tekib eriti liikmesriigis~~ Liikmesriigil , kus hääleõiguslikus vanuses teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike osa ületab 20 % seal elavate hääleõiguslikus vanuses liidu kodanike koguarvust, ~~ja seetõttu on oluline, et kõnealune liikmesriik võib~~ peaks olema võimalus vastavalt ~~asutamislepingu artiklile 8b~~ ELi toimimise lepingu artikli 22 lõikele 2 näha ette kandidaatide nimekirjade koosseisu käsitlevad erisätted.

- (25) Tuleb arvestada asjaolu, et teatud liikmesriikides on seal elavatel teiste liikmesriikide kodanikel õigus hääletada selle riigi parlamendivalimistel ja seetõttu võib käesoleva direktiivi teatavatest sätetest nendes liikmesriikides loobuda.

- (26) Andmed õiguste kasutamise ja käesoleva direktiivi kohaldamise kohta võivad olla kasulikud, et teha kindlaks meetmed, mis on vajalikud, et tagada liidu kodanike valimisõiguste tulemuslik kasutamine. Et parandada andmete kogumist Euroopa Parlamendi valimiste jaoks, tuleb kehtestada rakendamise korrapärane seire ja aruandlus liikmesriikide poolt. Samal ajal peaks komisjon hindama käesoleva direktiivi kohaldamist ning esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule sellist hinnangut sisaldava aruande pärast iga Euroopa Parlamendi valimist.
- (27) Komisjonil on vaja endal hinnata käesoleva direktiivi kohaldamist mõistliku aja jooksul pärast vähemalt kaht Euroopa Parlamendi valimist.
- (28) Selleks, et Euroopa Parlamendi valimistel hääletada või kandideerida sooviva teise liikmesriigi kodanikust liidu kodaniku esitatava ametliku avalduse mall sisaldaks jätkuvalt liidu kodanike valimisõiguse kasutamise kontekstis asjakohaseid andmeid, tuleks komisjonile delegeerida õigus võtta vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 290 vastu delegeeritud õigusakte nende vormide muutmiseks. On eriti oluline, et komisjon korraldab oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid toimuvad kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (29) Liikmesriigid on ratifitseerinud ja liit sõlminud²⁷ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooni ning sellega on nad võtnud endale kohustuse tagada selle konventsiooni järgimine. Selleks et toetada puuetega inimeste kaasavat ja võrdset osalemist valimistel, tuleks korraldada, et liidu kodanikud, kes elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole, saavad selles riigis kasutada õigust Euroopa Parlamendi valimistel hääletada ja kandideerida, võttes nõuetekohaselt arvesse puuetega ja eakamate kodanike vajadusi.
- (30) Käesoleva direktiivi rakendamise käigus toimuva isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1725²⁸.

²⁷ Nõukogu 26. novembri 2009. aasta otsus 2010/48/EÜ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooni sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse nimel (ELT L 23, 27.1.2010, lk 35).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39–98).

- (31) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikega 1 ning ta esitas arvamuse XX. XX 2022.
- (32) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja põhimõtteid, mida on eeskätt tunnustatud põhiõiguste hartas, eriti selle artiklites 21 ja 39. Seepärast on väga oluline, et käesolevat direktiivi rakendatakse kooskõlas kõnealuste õiguste ja põhimõtetega, tagades et täielikult järgitakse muu hulgas isikuandmete kaitse õigust, õigust mittediskrimineerimisele, õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel, liikumis- ja elukohavabadust ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.
- (33) Kohustus võtta käesolev direktiiv liikmesriigi õigusesse üle piirdub sätetega, mida on võrreldes varasemate direktiividega oluliselt muudetud. Muutmata sätete ülevõtmise kohustus tuleneb varasematest direktiividest.
- (34) Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis on seotud IV lisa B osas osutatud direktiivide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega,

↓ 93/109/EÜ põhjendus 8
(kohandatud)

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

☒ Reguleerimise ja kohaldamisala ☒

1. Käesoleva direktiiviga sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad selles riigis kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel.
2. Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide sätteid, mis käsitlevad väljaspool liikmesriiki elavate selle riigi kodanike hääletamis- või kandideerimisõigust.

Artikkel 2

☒ Mõisted ☒

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) „Euroopa Parlamendi valimised“ – esindajate otsesed ja üldised valimised Euroopa Parlamenti vastavalt ~~20. septembri 1976. aasta~~ ☒ Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlevale ☒ aktile²⁹;
- (2) „valimispiirkond“ – liikmesriigi territoorium, kus kooskõlas eespool nimetatud aktiga ja selle raames vastavalt kõnealuse liikmesriigi valimisseadusele selle liikmesriigi rahvas valib Euroopa Parlamendi liikmeid;

²⁹ EÜT L 278, 8.10.1976, lk 5.

- (3) „elukohaliikmesriik“ – liikmesriik, kus liidu kodanik elab, kuid mille kodanik ta ei ole;
- (4) „päritoluliikmesriik“ – liikmesriik, mille kodanik liidu kodanik on;
- (5) „ühenduse liidu valija “ – iga liidu kodanik, kellel vastavalt käesolevale direktiivile on oma elukohaliikmesriigis õigus hääletada Euroopa Parlamendi valimistel;
- (6) „kandideerimisõiguslik ~~ühenduse~~ liidu kodanik“ – iga liidu kodanik, kellel vastavalt käesolevale direktiivile on oma elukohaliikmesriigis õigus kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel;
- (7) „valijate register“ – ametlik register, millesse on kantud kõik selle valimisringkonna või omavalitsusüksuse hääleõiguslikud valijad ja mille koostab ning ajakohastab pädev asutus elukohaliikmesriigi valimisseaduse alusel, või rahvastikuregister, kui see näitab ära hääleõiguslikkuse;
- (8) „kontrollpäev“ – päev või päevad, mil liidu kodanikud peavad elukohaliikmesriigi õiguse kohaselt vastama nõuetele, et selles liikmesriigis hääletada või kandideerida;
- (9) „ametlik avaldus“ – asjaomase isiku avaldus, milles esineva ebatäpsuse puhul rakendatakse kooskõlas siseriiklike õigusega selle isiku suhtes sanktsioone.

Artikkel 3

Hääletamis- ja kandideerimisõiguse tingimused

~~Isikul, kes kontrollpäeval~~ Järgmistel isikutel on õigus Euroopa Parlamendi valimistel elukohaliikmesriigis hääletada ja kandideerida, kui neilt ei ole neid õigusi ära võetud vastavalt artiklitele 6 ja 7.

- a) isik, kes on kontrollpäeval liidu kodanik ~~asutamislepingu~~ ELi toimimise lepingu artikli ~~8~~ 20 lõike 1 ~~teise lõigu~~ tähenduses;
- b) isik, kes ei ole kontrollpäeval elukohaliikmesriigi kodanik, aga vastab seoses hääletamis- ja kandideerimisõigusega samadele tingimustele, mis selle riigi õigusega on kehtestatud oma kodanike suhtes.

~~on õigus elukohaliikmesriigis hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel, kui vastavalt artiklitele 6 ja 7 ei ole temalt neid õigusi ära võetud.~~

Kui elukohaliikmesriigi kodanike kandideerimise puhul eeldatakse, et nad on olnud kodanikud teatava miinumperioodi jooksul, loetakse liidu kodanikud, kes sama pika perioodi jooksul on olnud ühe liikmesriigi kodanikud, sellele tingimusele vastavateks.

Artikkel 4

Mitu korda hääletamise või mitmes liikmesriigis kandideerimise keeld

1. ~~Ühenduse~~ Liidu valijad kasutavad oma õigust hääletada kas elukoha- või päritoluliikmesriigis. Ükski isik ei tohi samadel valimistel hääletada rohkem kui üks kord.
2. Ükski isik ei tohi samadel valimistel kandideerida enamas kui ühes liikmesriigis.

Artikkel 5

☒ Elukohanõuded ☒

Kui hääletamiseks või kandideerimiseks peavad elukohaliikmesriigi kodanikud elama teatava miinimumperioodi jooksul selles valimispiirkonnas, loetakse sama pika perioodi jooksul teistes liikmesriikides elanud ~~ühenduse~~ ☒ liidu ☒ valijad ja kandideerimisõiguslikud ~~ühenduse~~ ☒ liidu ☒ kodanikud kõnealusele tingimusele vastavaks. Käesoleva sätte kohaldamine ei piira valimisringkonnas või omavalitsusüksuses elamise kestust käsitlevaid eritingimusi.

Artikkel 6

☒ Tingimustele mittevastavus ☒

↓ 2013/1/EL artikli 1 lõike 1 punkt a

1. Liidu kodanik, kes elab liikmesriigis, mille kodanik ta ei ole, ja kellelt tema elukoha- või päritoluliikmesriigi õiguse alusel on individuaalse kohtu- või haldusotsusega – tingimusel et viimast on võimalik kohtus vaidlustada – kandideerimisõigus ära võetud, ei saa kõnealust õigust kasutada elukohaliikmesriigis Euroopa Parlamendi valimistel.

↓ 2013/1/EL artikli 1 lõike 1 punkt b

2. Elukohaliikmesriik kontrollib, kas liidu kodanikelt, kes on avaldanud soovi kasutada seal oma kandideerimisõigust, ei ole kõnealust õigust päritoluliikmesriigis ära võetud mõne individuaalse kohtu- või haldusotsusega, tingimusel et viimast on võimalik kohtus vaidlustada.

↓ 2013/1/EL artikli 1 lõike 1 punkt c

3. Käesoleva artikli lõike 2 rakendamiseks teavitab elukohaliikmesriik päritoluliikmesriiki artikli 10 lõikes 1 osutatud avaldusest. Sel eesmärgil antakse päritoluliikmesriigist asjakohane kättesaadav teave mis tahes sobival viisil viie tööpäeva jooksul alates asjaomase teatise kättesaamisest või võimaluse korral lühema tähtaja jooksul, kui elukohaliikmesriik seda taotleb. Niisugune teave võib sisaldada üksnes üksikasju, mis on tingimata vajalikud käesoleva artikli rakendamiseks ja mida võib kasutada ainult sellel eesmärgil.

Kui elukohaliikmesriik tähtaja jooksul teavet ei saa, siis tuleb asjaomane kandidaat sellest olenemata kandidaadina registreerida.

4. Kui antud teave lükkab avalduse sisu ümber, võtab elukohaliikmesriik olenemata sellest, kas ta saab kõnealuse teabe tähtaja jooksul või hiljem, vastavalt oma siseriiklikele õigusnormidele asjakohased meetmed, et mitte lubada kõnealusel isikul kandideerida, või kui see pole võimalik, siis mitte lubada asjaomasel isikul kas valituks osutada või oma mandaati täita.

5. Liikmesriigid määravad ühe kontaktpunkti, et vastu võtta ja edastada lõike 3 kohaldamiseks vajalikku teavet. Nad edastavad komisjonile selle kontaktpunkti nime ja kontaktandmed ning samuti mis tahes teabe, mis puudutab nende andmete ajakohastamist või neis tehtavaid muudatusi. Komisjon peab kontaktpunktide nimekirja ja teeb selle liikmesriikidele kättesaadavaks.

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

⇒ uus

Artikkel 7

☒ Hääletamisõiguse äravõtmine ☒

1. Elukohaliikmesriik võib kontrollida, kas liidu kodanikelt, kes on avaldanud soovi kasutada seal oma hääletamisõigust, ei ole kõnealust õigust päritoluliikmesriigis mõne tsiviil- või kriminaalõigusliku üksikotsusega ära võetud.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaldamisel võib elukohaliikmesriik teatada päritoluliikmesriigile artikli 9 lõikes 2 nimetatud avaldusest. Sel eesmärgil antakse päritoluliikmesriigist asjakohane ja tavaliselt kättesaadav teave õigeaegselt ja sobival viisil; niisugune teave võib sisaldada üksnes üksikasju, mis käesoleva artikli rakendamiseks on tingimata vajalikud ja mida võib kasutada ainult sellel eesmärgil. Kui antud teave lükkab avalduse sisu ümber, võtab elukohaliikmesriik asjakohased meetmed, et mitte lubada kõnealusel isikul hääletada.

3. Päritoluliikmesriik võib õigeaegselt ja sobival viisil esitada elukohaliikmesriigile igasugust käesoleva artikli rakendamiseks vajalikku teavet.

Artikkel 8

☒ Vabadus otsustada hääletada elukohaliikmesriigis ☒

1. ~~Ühenduse~~ ☒ Liidu ☒ valija võib kasutada oma õigust elukohaliikmesriigis hääletada, kui ta on selleks soovi avaldanud.

2. Kui hääletamine on elukohaliikmesriigis kohustuslik, on ☒ selles liikmesriigis ☒ hääletamiseks soovi avaldanud ~~ühenduse~~ ☒ liidu ☒ valijad kohustatud hääletama.

II PEATÜKK

HÄÄLETAMIS- JA KANDIDEERIMISÕIGUSE KASUTAMINE

Artikkel 9

Valijate registrisse kandmine ja sealt kustutamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada hääletamiseks valijana registreerimiseks soovi avaldanud ühenduse liidu valija kanda valijate registrisse aegsasti enne valimispäeva.

2. Et tema nimi oleks kantud valijate registrisse, esitab ühenduse liidu valija samad dokumendid nagu selle riigi kodakondsusega valija. Ta esitab ka ametliku avalduse ⇒ vastavalt I lisas esitatud mallile. ⇐, kus on nimetatud:

- a) tema kodakondsus ja aadress elukohaliikmesriigi valimispiirkonnas;
- b) vajaduse korral päritoluliikmesriigi omavalitsusüksus või valimisringkond, mille valijate registrisse tema nimi oli viimati kantud; ja
- e) et ta kasutab oma hääletamisõigust ainult elukohaliikmesriigis.

3. Elukohaliikmesriik võib lisaks nõuda, et liidu ühenduse valija peab:

- a) nimetama oma lõike 2 alusel tehtud avalduses, et temalt ei ole päritoluliikmesriigis hääletamisõigust ära võetud;
- b) esitama kehtiva isikut tõendava dokumendi; ja
- c) märkima kuupäeva, millest alates ta on elanud kõnealuses või mõnes teises liikmesriigis.

4. Valijate registrisse kantud ühenduse liidu valijad jäävad sellesse registrisse samadel tingimustel kui kodakondsusega valijad, kuni nad nõuavad sealt kustutamise teemaldamist või kuni nad sealt automaatselt kustutatakse teemaldatakse, sest nad ei vasta enam hääletamisõiguse kasutamise nõuetele. ⇒ Kui kehtestatud on õigusnormid, mille kohaselt tuleb kodanikke sellisest kustutamisest teavitada, kohaldatakse neid sätteid liidu valijate suhtes samal viisil. ⇐

↓ uus

5. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte, mis käsitlevad käesoleva artikli lõikes 2 osutatud ametliku avalduse malli sisu ja vormi.

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

⇒ uus

Artikkel 10

☒ Kandidaadina registreerumine ☒

1. Kandideerimistaotluse esitamisel esitab ☒ liidu ☒ ühenduse kodanik samad tõendavad dokumendid nagu riigi kodakondsusega kandidaat. Ta esitab ka ametliku avalduse ⇒ vastavalt II lisas esitatud mallile. ☒ kus on nimetatud:

↓ 2013/1/EL artikli 1 lõike 2 punkt a

a) ~~tema kodakondsus, sünniaeg ja koht, viimase elukoha aadress päritoluliikmesriigis ja aadress elukohaliikmesriigi valimispiirkonnas;~~

↓ 93/109/EÜ

b) ~~et ta ei kandideeri Euroopa Parlamenti mõnes teises liikmesriigis;~~

e) ~~vajaduse korral päritoluliikmesriigi omavalitsusüksus või valimisringkond, mille valijate registrisse tema nimi oli viimati kantud; ja~~

↓ 2013/1/EL artikli 1 lõike 2 punkt b

d) ~~et temalt ei ole päritoluliikmesriigis kandideerimisõigust ära võetud mõne individuaalse kohtu või haldusotsusega, tingimusel et viimast on võimalik kohtus vaidlustada.~~

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

23. Elukohaliikmesriik võib kandideerimisõiguslikult ühenduse ☒ liidu ☒ kodanikult nõuda ka kehtiva isikut tõendava dokumendi esitamist. Ta võib lisaks nõuda, et ühenduse ☒ liidu ☒ kodanik nimetaks kuupäeva, millest alates ta on liikmesriigi kodanik.

↓ uus

3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte, mis käsitlevad käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ametliku avalduse malli sisu ja vormi.

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

⇒ uus

Artikkel 11

☒ Registreerimisotsus ja õiguskaitsevahendid ☒

1. Elukohaliikmesriik teatab asjaomasele isikule ⇒ aegsasti ning selges ja lihtsas keeles ⇐, kuidas ⇒ milline otsus tehti ⇐ tema taotluse kohta valijate registrisse kandmiseks lahendatakse ☒ kandmise taotluse ☒ või kandideerimistaotluse vastuvõtmine otsustatakse ☒ vastuvõetavuse kohta ☒.

2. Kui ☒ liidu kodaniku ☒ keeldutakse isikut valijate registrisse kandmast või kui tema kandideerimistaotlus tagasi lükatakse, on kõnealusel isikul õigus õiguskaitsevahenditele samadel tingimustel, mida elukohaliikmesriigi õigusaktid näevad ette selliste valijate või kandideerimisõiguslike isikute puhul, kes on tema kodanikud.

↓ uus

3. Kui valijate registris või Euroopa Parlamendi kandidaatide nimekirjas on vigu, on asjaomasel isikul õigus õiguskaitsevahenditele samasugustel tingimustel, mida elukohaliikmesriigi õigusaktid näevad ette selliste valijate või kandideerimisõiguslike isikute puhul, kes on tema kodanikud.

4. Liikmesriigid teavitavad kõnealust isikut lõikes 1 osutatud otsusest ning lõigetes 2 ja 3 osutatud õiguskaitsevahenditest selgelt ja aegsasti.

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

Artikkel 12

☒ Teabe esitamine ☒

~~Elukohaliikmesriik teatab ühenduse valijatele ja kandideerimisõiguslikele ühenduse kodanikele õigeaegselt ja asjakohasel viisil hääletamis- ja kandideerimisõiguse kasutamise tingimustest ja üksikasjalikust korrast selles riigis.~~

1. Liikmesriigid määravad riikliku asutuse, kes vastutab vajalike meetmete võtmise eest, et tagada teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike õigeaegne teavitamine sellest, millised tingimused ja üksikasjalikud normid kehtivad Euroopa Parlamendi valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes.

2. Liikmesriigid tagavad, et vastavalt lõikele 1 määratud asutused edastavad liidu valijatele ja kandideerimisõigusega liidu kodanikele otse ja individuaalselt järgmise teabe:

a) registreerimise staatus;

b) valimiste kuupäev ning kuidas ja kus hääletada;

c) asjakohased õigusnormid valijate ja kandidaatide õiguste ja kohustuste kohta, kaasa arvatud keelud ja ühitamatused ning valimisnormide, eeskätt mitmekordset hääletamist käsitlevate normide rikkumise korral kohaldatavad sanktsioonid;

d) võimalused, kuidas saada täiendavat teavet valimiste korralduse, kaasa arvatud kandidaatide nimekirja kohta.

3. Teave selle kohta, millised tingimused ja üksikasjalikud normid kehtivad Euroopa Parlamendi valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes, ja lõikes 2 osutatud teave tuleb esitada selges ja lihtsas keeles.

Lisaks sellele, et esimeses lõigus osutatud teave edastatakse ühes või mitmes vastuvõtva liikmesriigi ametlikus keeles, tuleb sellele lisada ka tõlge vähemalt ühte muusse liidu ametlikku keelde, mis on üldjoontes arusaadav võimalikult suurele arvule selle riigi territooriumil elavatele liidu kodanikele, vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1724³⁰ artiklis 9 sätestatud kvaliteedinõuetele.

4. Liikmesriigid tagavad, et teave selle kohta, millised tingimused ja üksikasjalikud normid kehtivad Euroopa Parlamendi valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes, ja lõikes 2 osutatud teave tehakse puuetega inimestele ja eakatele kättesaadavaks, kasutades asjakohaseid teabevahetuse vahendeid, viise ja vorminguid.

³⁰

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärv teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (ELT L 295, 21.11.2018, lk 1).

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)
⇒ uus

Artikkel 13

⊗ Teabevahetusmehhanism ⊗

1. Liikmesriigid vahetavad artikli 4 rakendamiseks nõutavat teavet ⇒ piisavalt aegsasti enne valimiste päeva ⇐ . Selleks ~~edastab~~ ⇒ hakkab ⇐ elukohaliikmesriik ~~artiklites 9 ja 10 nimetatud ametliku avalduse alusel~~ ⇒ hiljemalt kuus nädalat enne Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitleva akti artikli 10 lõikes 1 osutatud valimisperioodi esimest päeva edastama ⇐ päritoluliikmesriigile aegsasti enne valimispäeva ~~teabe valijate registrisse kantud või kandideerivate päritoluliikmesriigi kodanike kohta~~ ⇒ III lisas osutatud andmeid ⇐ . Päritoluliikmesriik võtab kooskõlas oma siseriiklike õigusaktidega asjakohased meetmed tagamaks, et tema kodanikud ei valiks rohkem kui üks kord ega kandideeriks enamas kui ühes liikmesriigis.

↓ uus

2. Päritoluliikmesriik tagab, et lõikes 1 osutatud meetmed ei takista tema kodanikke muud liiki valmistel hääletamast või kandideerimast.

3. Komisjon pakub käesoleva artikli lõike 1 kohaldamiseks liikmesriikidele III lisas osutatud andmestike vahetamist toetava turvalise töövahendi. See töövahend võimaldab elukohaliikmesriikidel esitada nimetatud teabe krüpteerituna igale päritoluliikmesriigile, kelle kodanikud on esitanud artiklites 9 ja 10 osutatud ametliku avalduse.

4. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte, mis käsitlevad III lisas osutatud andmestike muutmist.

5. Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, et määrata kindlaks vastutus ja kohustused seoses lõikes 3 osutatud töövahendi toimimisega vastavalt määruse (EL) 2016/679 IV peatüki nõuetele. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artiklis 19 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 14

Konkreetsed hääletusviisid

Liikmesriigid, kes näevad ette Euroopa Parlamendi valimistel eelhääletamise, posti teel hääletamise või elektroonilise ja interneti teel hääletamise võimaluse, tagavad nende hääletusviiside kättesaadavuse liidu valijatele samasugustel tingimustel kui need, mis kehtivad nende enda kodanike suhtes.

Artikkel 15

Seire

Liikmesriigid määravad ametiasutuse, kes vastutab selle eest, et teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike Euroopa Parlamendi valimistel osalemise kohta kogutakse asjakohaseid statistilisi andmeid ning need esitatakse üldsusele ja komisjonile.

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

III PEATÜKK

ERANDID JA ÜLEMINEKUSÄTTED

Artikkel ~~16~~4

~~Erandid~~

1. Kui ~~1. jaanuaril 1993. aastal~~ liikmesriigis on hääleõiguslikus vanuses ja kõnealuses riigis elavate, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanike osa suurem kui 20 % seal elavate hääleõiguslikus vanuses ~~erandina~~ oma riigi kodakondsusega ja teise liikmesriigi kodakondsusega ~~erandina~~ liidu kodanike koguarvust, võib kõnealune liikmesriik erandina artiklitest 3, 9 ja 10:

- a) reserveerida hääletamisõiguse üksnes nendele ~~ühenduse~~ liidu valijatele, kes on kõnealuses liikmesriigis elanud miinimumperioodi, mis ei tohi olla pikem kui viis aastat;
- b) reserveerida kandideerimisõiguse üksnes nendele kandideerimisõiguslikele ~~ühenduse~~ liidu kodanikele, kes on kõnealuses liikmesriigis elanud miinimumperioodi, mis ei tohi olla pikem kui 10 aastat.

Need sätted ei piira asjakohaste meetmete kohaldamist, mida kõnealune liikmesriik võib võtta kandidaatide nimekirjade koosseisu suhtes, et eelkõige soodustada riigi kodakondsuseta liidu kodanike integratsiooni.

~~Ühenduse~~ Liidu valijate ja kandideerimisõiguslike ~~ühenduse~~ liidu kodanike suhtes, kellel päritoluliikmesriigist väljapoole elamaasumise või selle kestuse tõttu ei ole selles päritoluriigis hääletamis- või kandideerimisõigust, ei kohaldata siiski eespool sätestatud elamisperioodi pikkuse tingimusi.

2. Kui ~~1. veebruaril 1994~~ liikmesriigi õigusaktid näevad ette, et kõnealuses liikmesriigis elavatel teise liikmesriigi kodanikel on õigus valida selle riigi parlamenti ja et neid võidakse selleks kanda kõnealuse riigi valijate registrisse täpselt samadel tingimustel nagu riigi kodakondsusega valijaid, võib esimene liikmesriik erandina käesolevast direktiivist nende kodanike puhul loobuda artiklite 6–13 kohaldamisest.

3. ~~31. detsembril 1997 ja seejärel iga kord 18 kuud enne Euroopa Parlamendi valimisi esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, kontrollimaks, kas asjaomastele liikmesriikidele vastavalt EÜ asutamislepingu ELi toimimise lepingu artikli ~~8b~~ 22 lõikele 2 tehtud erand on veel õigustatud, ning teeb ettepaneku vajalike kohanduste tegemiseks.~~

Lõike 1 alusel erandeid rakendavad liikmesriigid annavad komisjonile kogu vajaliku taustteabe.

~~Artikkel 15~~

~~Neljandate Euroopa Parlamendi otseste valimiste puhul kohaldatakse järgmisi erisätteid:~~

- ~~a) liidu kodanike suhtes, kellel 15. veebruaril 1994 juba on elukohaliikmesriigis hääletamisõigus ja kelle nimed on kantud elukohaliikmesriigi valijate registrisse, ei kohaldata artiklis 9 sätestatud formaalsusi;~~
- ~~b) liikmesriigid, kus valijate registrid on kinnitatud enne 15. veebruari 1994, võtavad vajalikud meetmed, võimaldamaks hääletamisõigust kasutada soovivatel ühenduse valijatel kanda oma nimed valijate registrisse aegsasti enne valimispäeva;~~
- ~~c) liikmesriigid, kes ei koosta konkreetset valijate registrit, kuid näitavad hääleõiguslikkust rahvastikuregistris ja kus valimine ei ole kohustuslik, võivad kõnealust süsteemi kohaldada ka selles registris olevate ühenduse valijate suhtes, kes pärast neile nende õigustest eraldi teatamist ei ole avaldanud soovi kasutada hääletamisõigust oma päritoluliikmesriigis. Nad edastavad päritoluliikmesriigile dokumendi, mis näitab nende valijate väljendatud kavatsust hääletada elukohaliikmesriigis;~~
- ~~d) liikmesriigid, kus kandidaatide ülesseadmine erakondade ja poliitiliste rühmituste siseselt reguleeritakse seadustega, võivad sätestada, et vastavalt sellele õigusaktile enne 1. veebruari 1994 alustatud protseduurid ja sellega seoses vastu võetud otsused jäävad jõusse.~~

IV PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

~~Artikkel 17~~~~16~~

~~Aruandlus~~

1. Liikmesriigid saavad kuue kuu jooksul pärast Euroopa Parlamendi valimisi komisjonile teabe käesoleva direktiivi kohaldamise kohta oma territooriumil. Lisaks üldistele tähelepanekutele esitatakse aruandes statistilised andmed liidu valijate ja

kandideerimisõigusega liidu kodanike osalemise kohta Euroopa Parlamendi valimistel ning kokkuvõtte selle toetuseks võetud meetmetest.

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

⇒ uus

2. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule ⇒ ühe aasta jooksul pärast Euroopa Parlamendi valimisi ⇐ 31. detsembriks 1995 aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta seoses 1994. aasta juuni Euroopa Parlamendi valimistega. Nimetatud aruande alusel võib nõukogu komisjoni ettepanekul ja pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ühehäälselt vastu võtta käesolevat direktiivi muutvad sätted.

↓ uus

Artikkel 18

Hindamine

Komisjon hindab käesoleva direktiivi kohaldamist kahe aasta jooksul pärast 2029. aasta Euroopa Parlamendi valimisi ja koostab hindamisaruande edusammude kohta, mida on tehtud direktiivis esitatud eesmärkide saavutamisel. Hindamine hõlmab ka artikli 13 toimimise läbivaatamist.

Artikkel 19

Komiteemenetus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8 koostoimes artikliga 5.

Artikkel 20

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artiklites 9, 10 ja 13 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates käesoleva direktiivi jõustumisest.

3. Nõukogu võib artiklites 9, 10 ja 13 osutatud volituste delegerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artiklite 9, 10 ja 13 alusel vastu võetud delegeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et ta ei esita vastuväidet. Nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

⇒ uus

Artikkel ~~21~~¹⁷

☒ Ülevõtmine ☒

Liikmesriigid võtavad ⇒ artikli 9 lõigete 2 ja 4, artikli 10 lõike 1, artikli 11 lõigete 1, 3 ja 4, artikli 12, artikli 13 lõigete 1, 2 ja 3, artiklite 14, 15, 17 ning I, II ja III lisa ⇐ ~~käesoleva direktiivi~~ järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid vastu ☒ ja avaldavad need ☒ ⇒ 31. maiks 2023 ⇐ ~~hiljemalt 1. veebruaril 1994~~. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

↓ uus

Nad kohaldavad kõnealuseid norme alates 31. maist 2023.

↓ 93/109/EÜ (kohandatud)

Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse meetmetesse või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. ☒ Samuti lisavad liikmesriigid märkuse, et kehtivates õigus- ja haldusnormides esinevaid viiteid käesoleva direktiiviga kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale

direktiivile. ~~Viitamise viisi~~ Sellise viitamise viisi ning sellise märkuse sõnastuse näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste õigusnormide teksti.

Artikkel 22

Kehtetuks tunnistamine

Direktiiv 93/109/EÜ, mida on muudetud IV lisa A osas osutatud direktiiviga, tunnistatakse kehtetuks alates 31. maist 2023, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud IV lisa B osas osutatud direktiivide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega.

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiividele käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile ning neid loetakse vastavalt V lisas esitatud vastavustabelile.

~~Artikkel 23~~

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Ühenduste Teatajas* avaldamise päeval *Liidu Teatajas*.

Artikleid 1–8, artikli 9 lõikeid 1 ja 3, artikli 10 lõiget 2 ja artikli 11 lõiget 2 kohaldatakse alates 31. maist 2023.

~~Artikkel 24~~

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

Nõukogu nimel

eesistuja